

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESME

- SOSYOLOJİK ANLAMDA DEĞER NEDİR?
- TOPLUMUN DEĞERLERİNİ BİLMEK NE İŞE YARAR?

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMEK

ÖNYARGIMIZ

BİR TOPLUMDA

SİYASETİ, EKONOMİYİ, SOSYAL YAŞANTIYI vs

ANLAYABİLMEK İÇİN

O TOPLUMUN

KÜLTÜREL YAPISINI (ZİHİN YAPISINI)

ANLAMAK GEREKİR

03.10.2012

**Saf âdem odur ki tahrir-i kâideden umar
medet,**

Cümle kâideyi rezil eden değil mi ki zihniyet?

Hâlisâne tanzimi dahi ifsad eyler sui niyet,

**Gam kanunla biteydi çeker miydi beşer hep
eziyet?**

Mustafa Nafi

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMEK

BİR ÜLKENİN ANAYASASINDAN:

Yurttaşların,

- İfade özgürlükleri,
- Basın özgürlükleri,
- Bir araya gelme ve kitlesel toplanma özgürlükleri,
- Her türlü gösteri özgürlükleri

YASA İLE TEMİNAT ALTINA ALINMIŞTIR.

Yurttaşların,

KİŞİ DOKUNULMAZLIKLARI YASAL GARANTİ ALTINDADIR.

**MESKEN DOKUNULMAZLIĞI VE HABERLEŞMENİN GİZLİLİĞİ
KANUNLA KORUNUR.**

03.10.2012

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESME

SORU:

ACABA BU MADDELER (VE ÖZGÜRLÜKLERİ VE KANUN ÖNÜNDE EŞİTLİĞİ EN İLERİ DÜZEYDE KORUYAN DAHA BİRÇOK MADDE) HANGİ ÜLKENİN ANAYASASINDAN?

CEVAP:

- **SOVYETLER BİRLİĞİ**
- **HEM DE SSCB'NİN "STALİN ANAYASASI" OLARAK DA BİLİNE 1936 ANAYASASINDAN!**

“Ve son bir söz: İnsanların geleceğine güvenmeleri, barış içinde, özgürlük içinde, kardeşlik içinde yaşayacaklarına inanmaları, demokrasinin düzgün işlemesi, bu güvenin temel unsurlarından. Buna güvenen insan yatırım yapar, tasarruf eder. Dolayısıyla ben sadece ekonomiye odaklanıyorum ama ekonomi içinde siyasal güven ve insanları barıştıran bir siyasi yapı çok önemli.”

Kemal Derviş, Vatan 26.9.2012

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

Güven demişken.....

Güvenle devam edelim....

- a. Geleneksel toplumda güven**
- b. Modern toplumda kişilerarası güven**
- c. Kurumlara güven**

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

Bulgularımızla ilgili 4 soru soruyoruz:

1. Son durum
2. Yıllar boyu değişim
3. Bölgelere göre farklılıklar
4. Avrupa ile karşılaştırma

03.10.2012

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

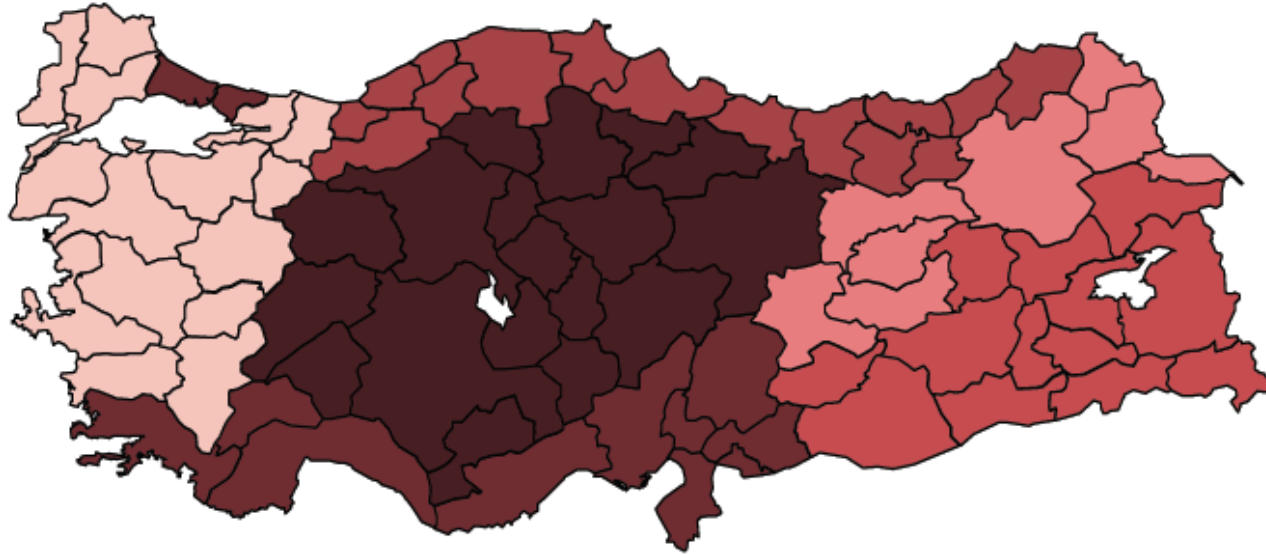
- *Türkiye, dünyada kişilerarası güvenin en düşük olduğu ülkelerden biri.
- *Bu durum 1990'dan beri hiç değişmiyor. (Ancak 10 kişiden biri, genelde insanlara güvenebileceğini söylüyor.
- *En düşük: Batı Anadolu ve Trakya (%7)
- *En yüksek: Orta Anadolu (%16)

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESME

"GENEL OLARAK İNSANLARA GÜVENİLEBİLİR" DİYENLERİN ORANI

Türkiye, dünyada kişilerarası güven düzeyinin en düşük olduğu ülkelerden biri ve bu durum bütün coğrafi bölgeler ve bütün sosyo-demografik kesimler için geçerli. Ancak İstanbul dışındaki Batı bölgelerinde güvensizlik daha da belirgin.

% 17

% 16

% 12

% 9

% 8

% 7

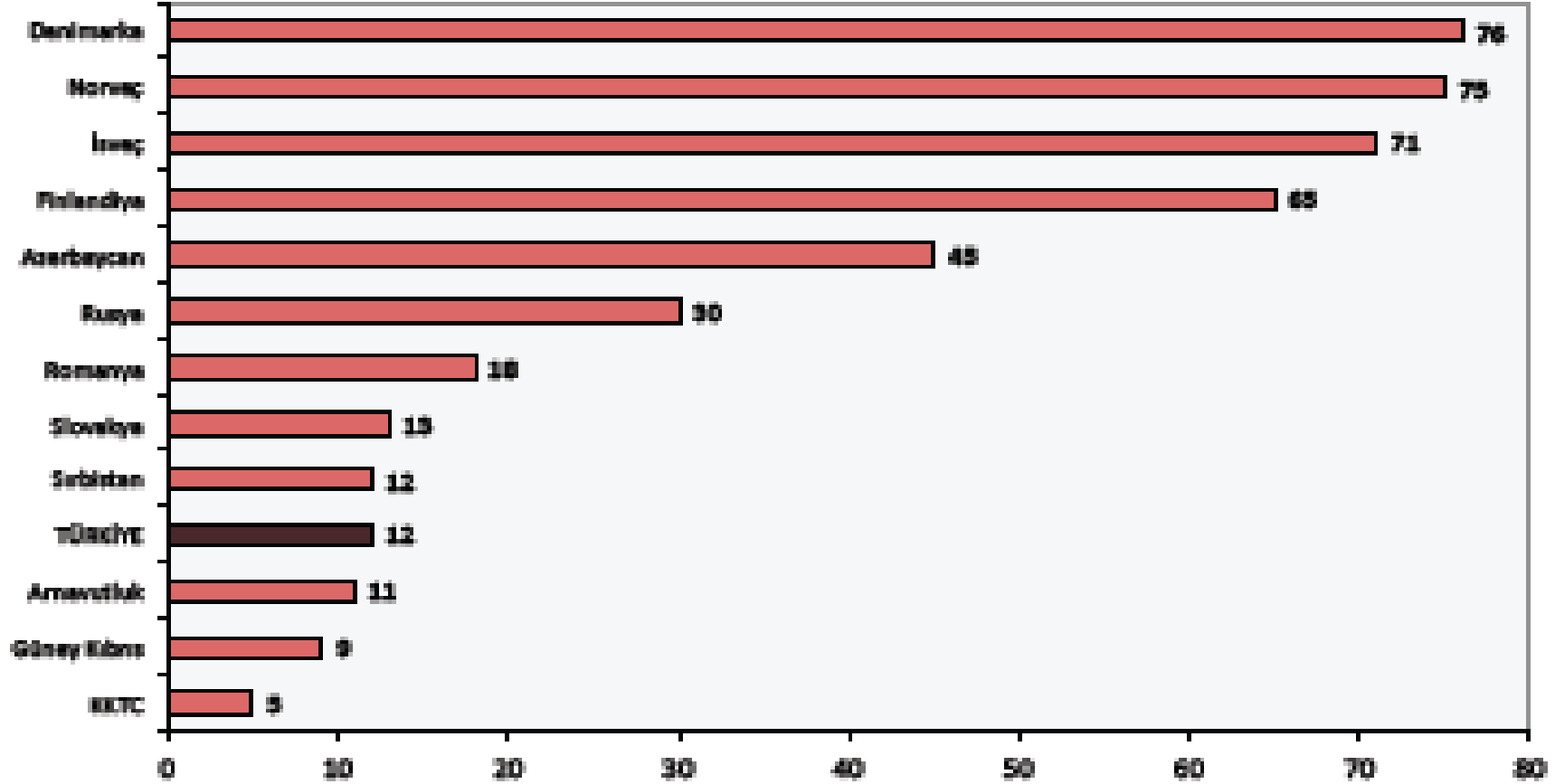
03.10.2012

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

Bazı Avrupa Ülkelerinde "İnsanların çoğuna güvenilebilir" Diyenlerin Oranı

03.10.2012

KURUMLARA GÜVEN

ORDU: 2008'den itibaren düşüş var. En son %76.

TBMM: Bugün, 1990 ile aynı noktada.
(1990:%58; 2011-12:%58)

HÜKÜMET: 1996-2001 arasında dramatik düşüş.
Sonra, bir artış trendi. (2001:%29;son:%62.

AB: Çok dalgalı. (1990:%36;En son:%39)

DİNİ DEĞERLER

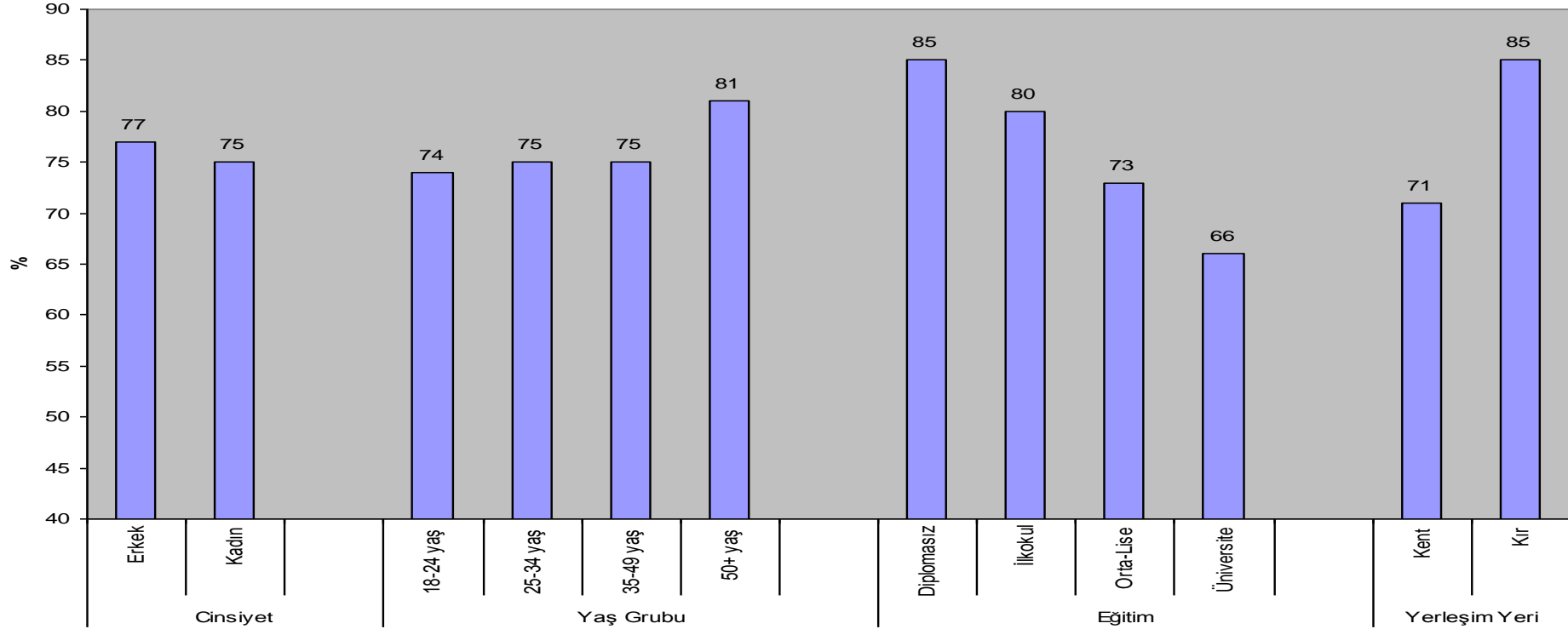
- *TÜRK TOPLUMU, AVRUPA'NIN, HATTÂ DÜNYANIN EN DİNDAR TOPLUMLARINDAN
- *DİNİN, TÜRKLERİN YAŞANTISINDA ÇOK ÖNEMLİ YERİ VAR
- *BÜYÜK ÇOĞUNLUK DİNİ BU DÜNYA İLE DEĞİL, ÖLÜMDEN SONRASI İLE İLİŞKİLENDİRİYOR

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

DİNİN ESAS ANLAMAMI

"Din Esas Olarak Ölümden Sonrasına Anlam Kazandırır" Diyenlerin Oranı

03.10.2012

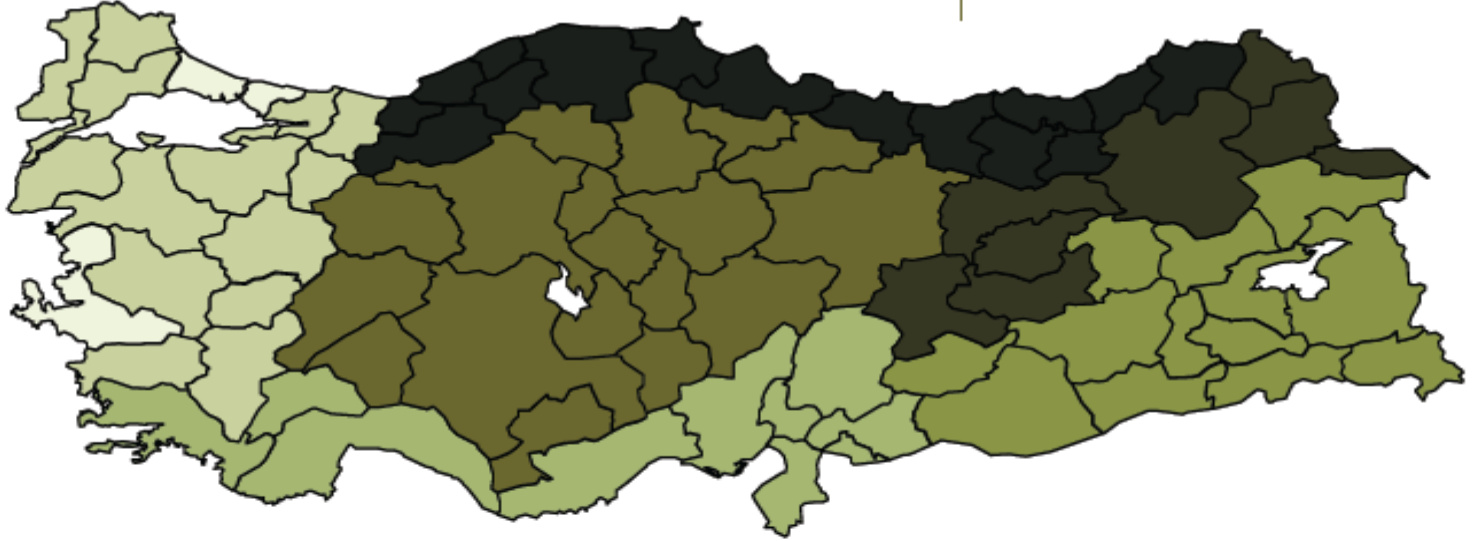
BAU
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

"DİN ESAS OLARAK ÖLÜMDEN SONRASINA ANLAM KAZANDIRIR" DİYENLERİN ORANI

Dinleri özelliklerine göre sınıflandırmada kullanılan önemli kriterlerden biri, o dinin esas olarak bu dünyeye mi, yoksa ölümden sonrasına mı ağırlık verdiği. Türk halkının büyük çoğunluğu dinin esas olarak ölümden sonrasına anlam kazandırdığı düşüncesinde. Böyle düşünenlerin en yoğun olduğu bölgeler ise Karadeniz ve Doğu Anadolu. İstanbul ve İzmir ise yelpazenin diğer ucunda yer alıyor.

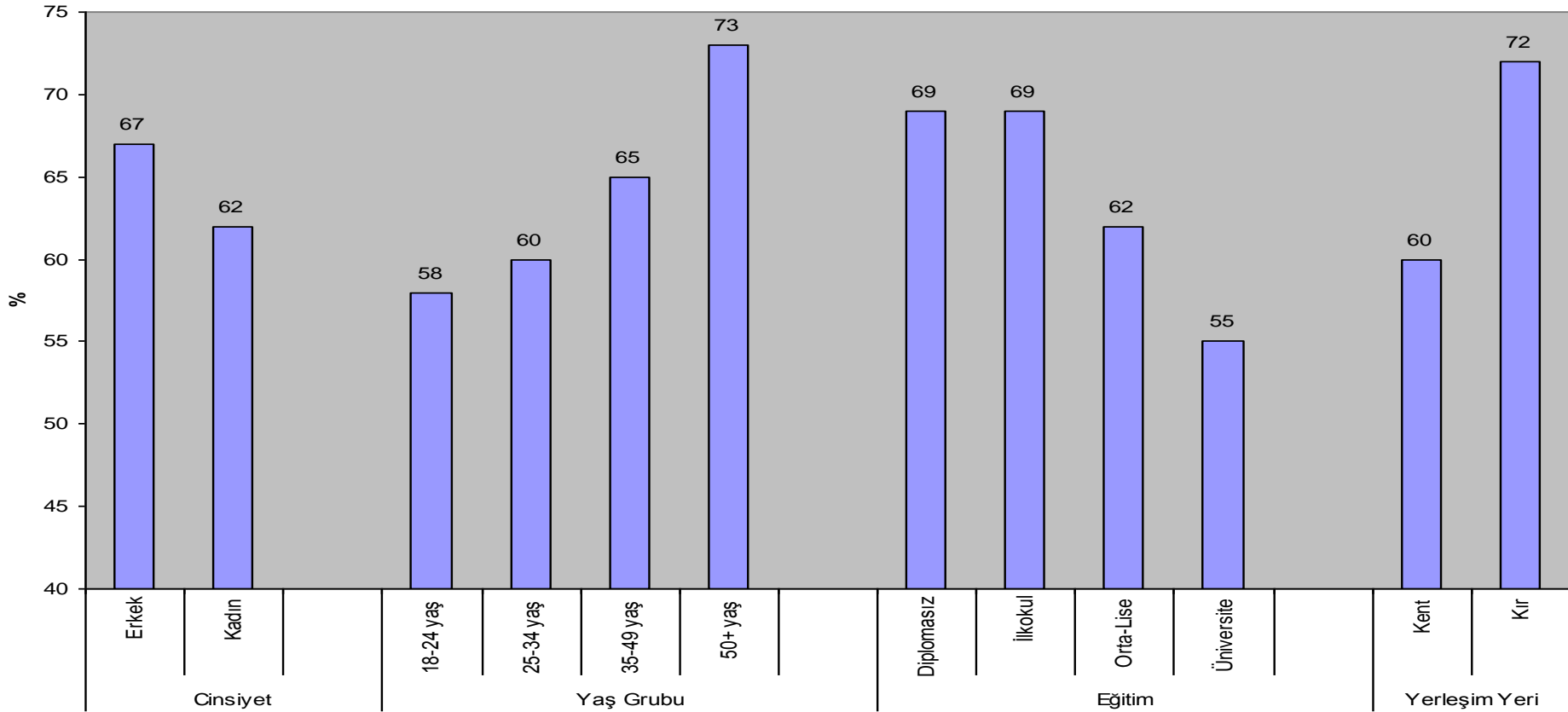

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

Dinin Esas Anlamının Kurallara Uymak Olduğunu Düşünenler

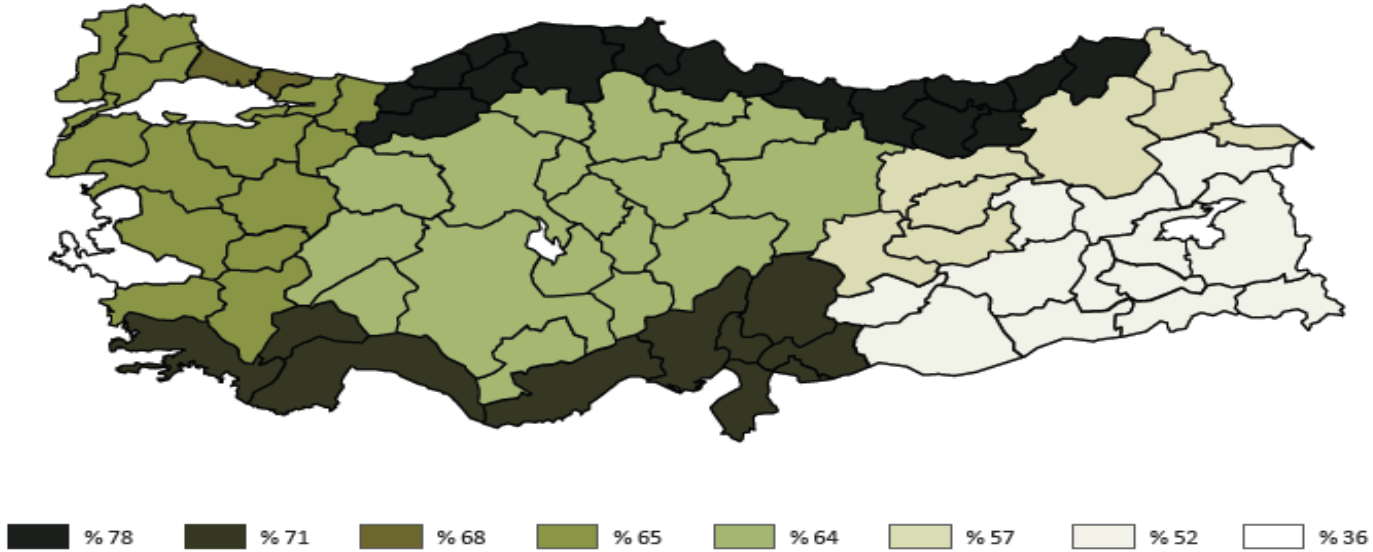
03.10.2012

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

DİNİN ESAS ANLAMININ İNSANLARA İYİLİKTEN ZİYADE KURALLARA UYMAK OLDUĞUNU DÜŞÜNENLERİN ORANI

Dinin esas anlamının insanlara iyilik olduğunu düşünenlerin (dolayısıyla dinde şekilcilikten en uzak duranların) İzmirliiler olduğunu görüyoruz. İzmir'i Güneydoğu Anadolu izliyor ama oldukça uzaklardan. Dinde şekle öden daha çok önem atfedilenlerin oranının en yüksek olduğu bölge ise Karadeniz.

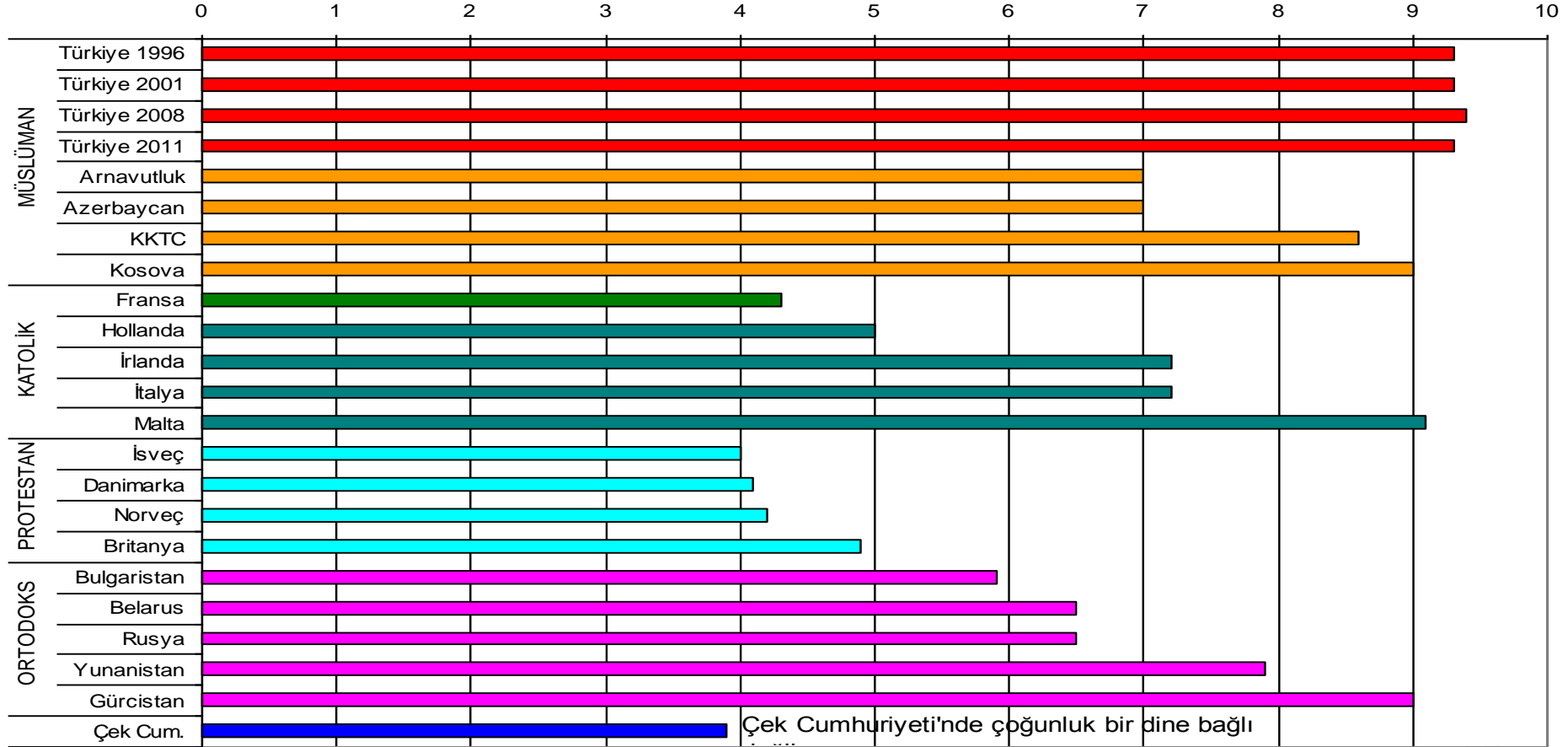
03.10.2012

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESME

Bazı Avrupa Ülkelerinde Tanrı'nın Önemi Cetveli Ortalama Puanları
(ülkeler oran olarak en yüksek dini gruba göre sınıflandırıldı)

Çek Cumhuriyeti'nde çoğunluk bir dine bağlı

03.10.2012

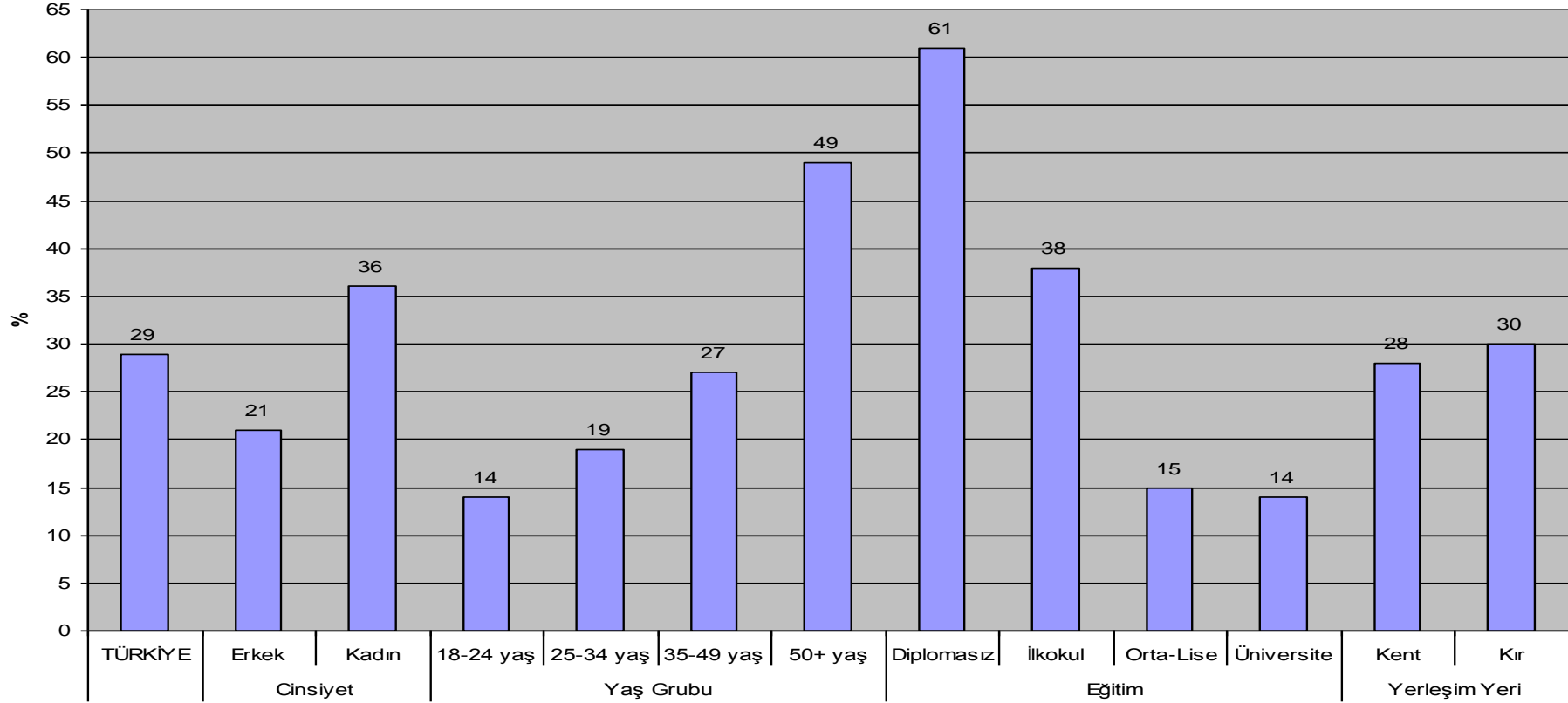
BAU
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESME

30 Gün Oruç Tutan VE 5 Vakit Namaz Kılan (Toplam Örneklem Üzerinden)

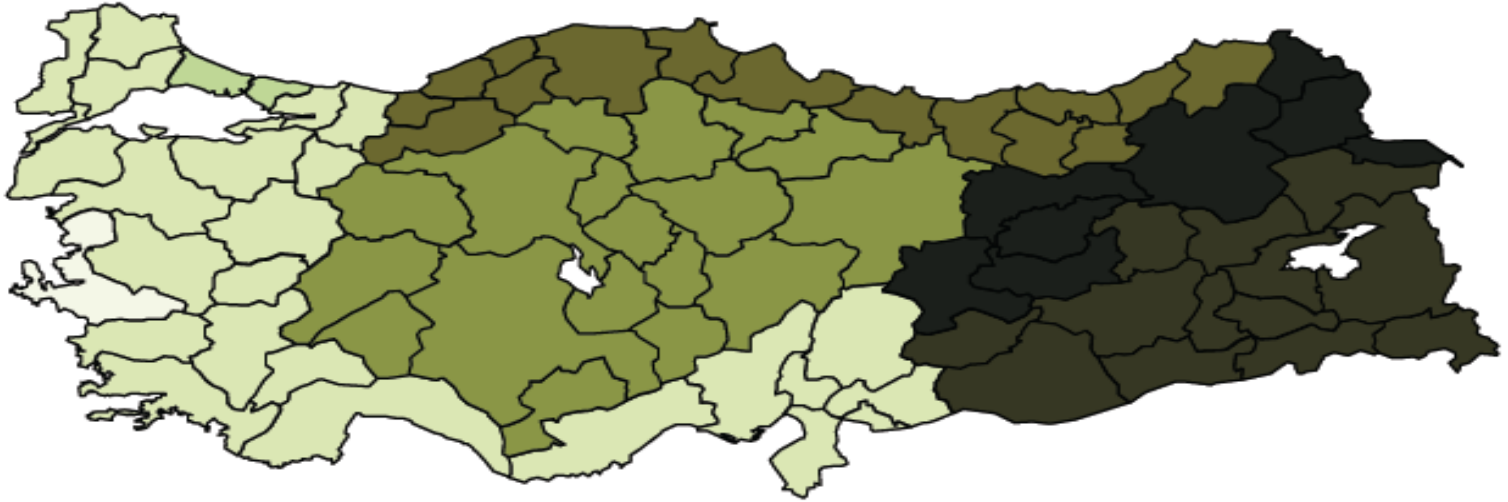
03.10.2012

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

HAFTADA BİR veya BİRDEN FAZLA CAMİYE GİDEN ERKEKLERİN ORANI

Bekleneceği üzere, camiye giden erkeklerin oranı, kadınların çok çok üzerinde. Haftada en az bir kez camiye giden erkeklerin oranının en yüksek olduğu bölgeler ise Doğu ve Güneydoğu Anadolu. Bu bölgelerde, her yetmişin 10'undan 8 veya 9'u, en azından Cuma namazı için camiye gidiyor.

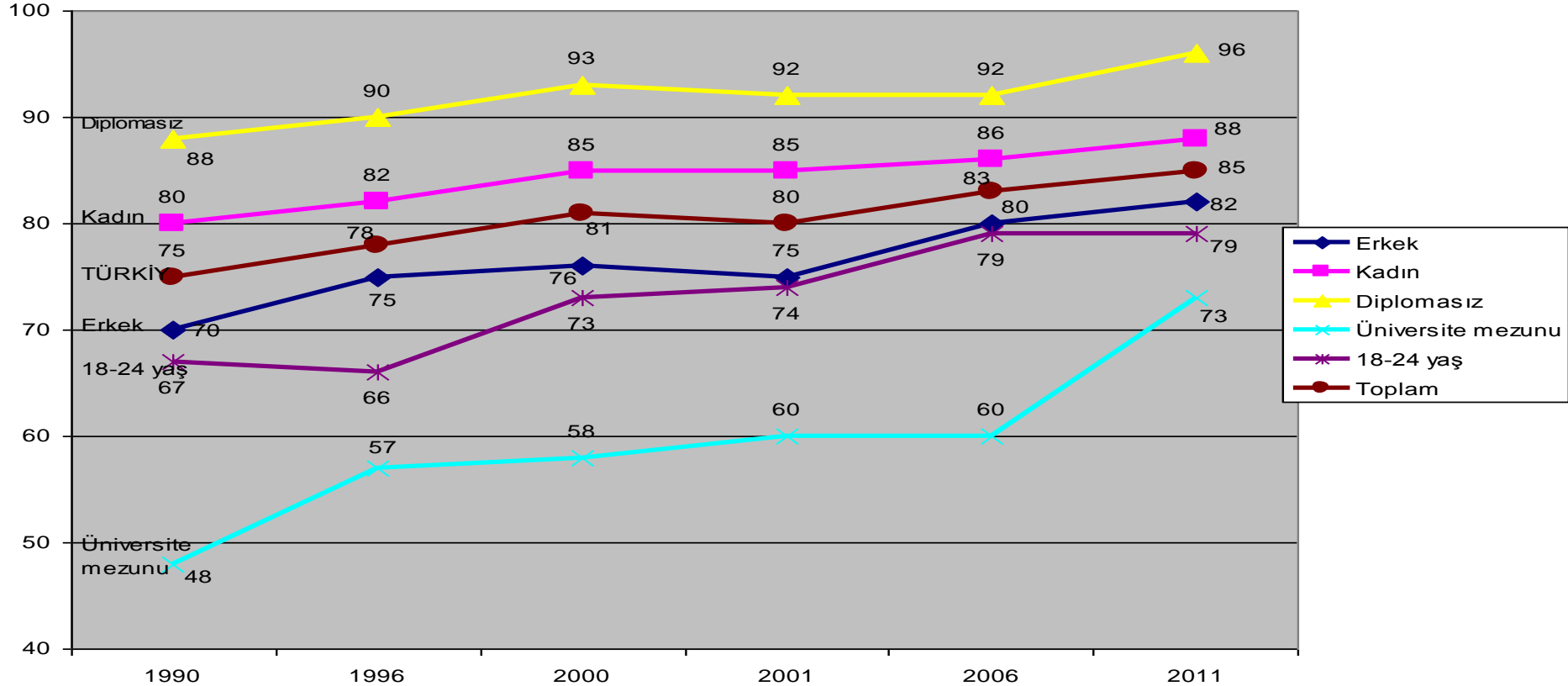

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

KENDİLERİNİ 'DİNDAR' OLARAK TANIMLAYANLARIN ORANI:1990-2011

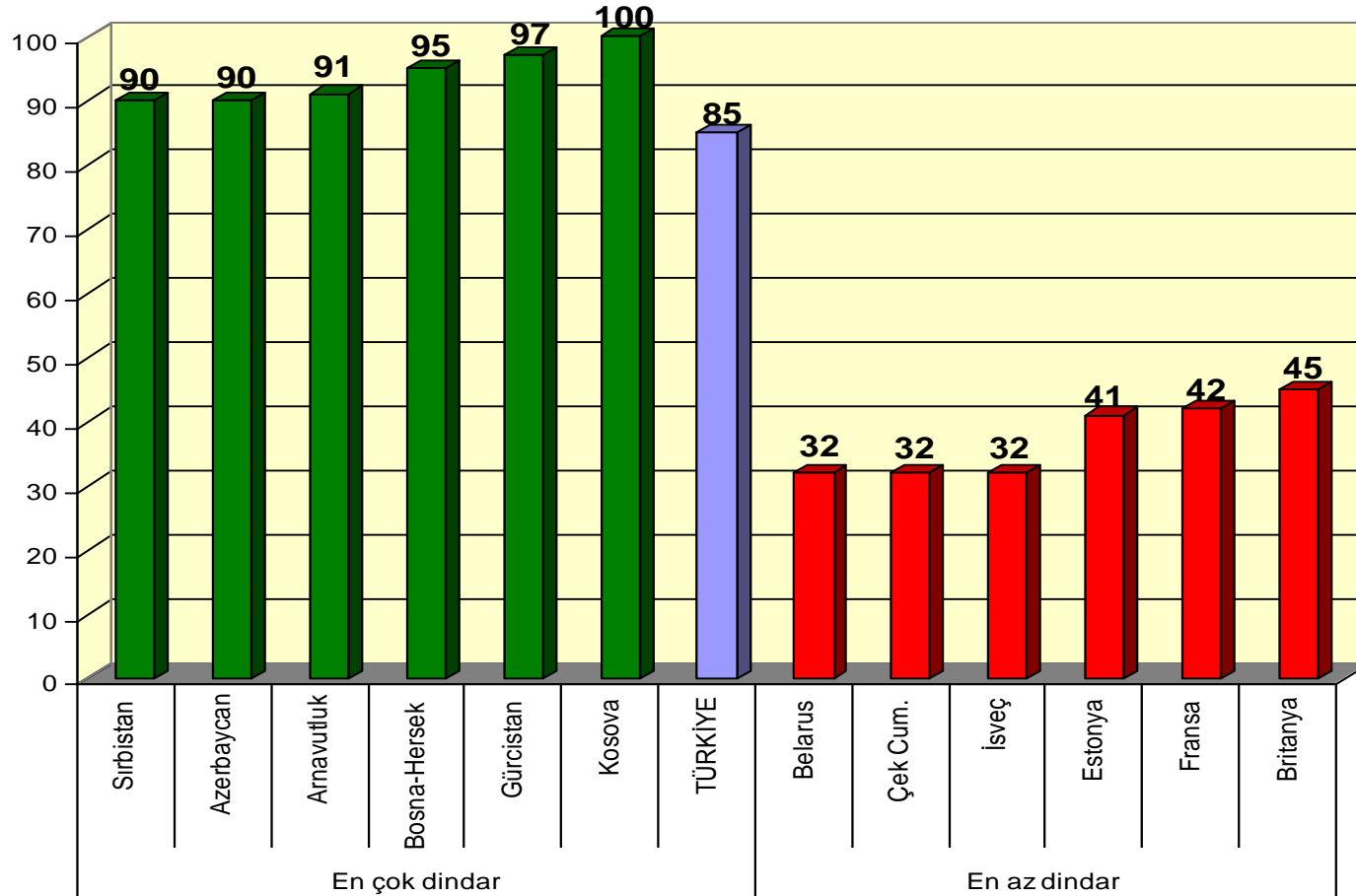
03.10.2012

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESME

KİŞİLERİN KENDİLERİNİ 'DINDAR' OLARAK TANIMLAMA ORANLARININ EN DÜŞÜK VE EN YÜKSEK OLDUĞU AVRUPA ÜLKELERİ

03.10.2012

BAU
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMEER

10 maddelik dindarlık ölçeği:

- 1- Din sizin için önemli mi?
(çok önemli = 1 puan)
- 2- Çocukta dindarlık önemli mi?
(evet = 1 puan)
- 3- Oruç tutar mısınız?
(kaç gün tuttuğuna bakılmaksızın, evet = 1 puan)
- 4- Namaz kılar mısınız?
(ne sıklıkta kıldığına bakılmaksızın, evet = 1 puan)
- 5- Son kurban bayramında ailenizde kurban kestiniz mi?
(evet = 1 puan)
- 6- Ramazanda öğle yemeklerinde lokantalar kapatılmalı mı?
(evet = 1 puan)
- 7- Kadınların mayo giymesi günah mı?
(evet = 1 puan)
- 8- Kendinizi dindar bir kişi olarak mı görürsünüz?
(evet = 1 puan)
- 9- Tanrı'nın sizin hayatınızdaki önemi
(cetvelde 9 veya 10 = 1 puan)
- 10- Evrim mi yaratılış mı?
(yaratılış = 1 puan)

03.10.2012

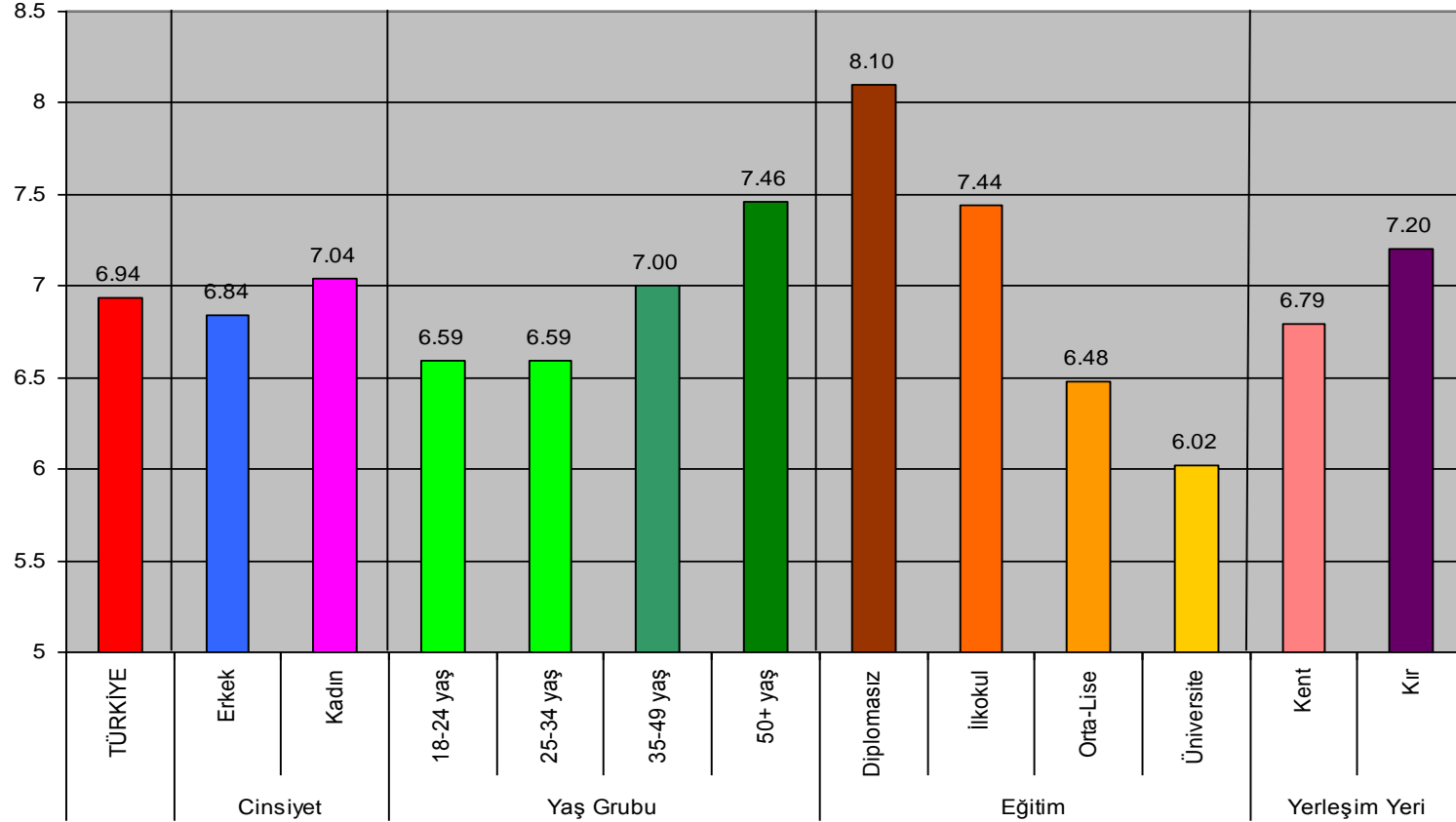
BAU
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESME

10 MADDELIK DINDARLIK ÖLÇEĞİ ORTALAMALARI

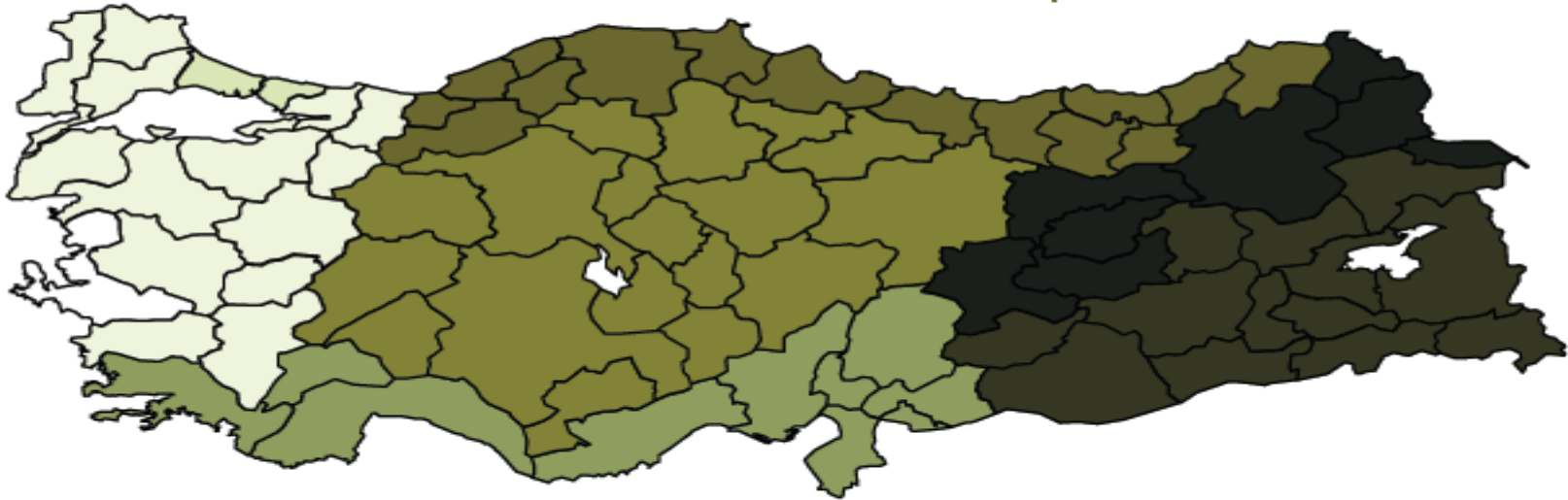
03.10.2012

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESME

10 MADDE LİK DİNDARLIK ÖLÇEĞİNDE ORTALAMA PUANLAR

Deneklerin dindarlık düzeyini belirleyebilmek için geliştirdiğimiz dindarlık ölçeğinde hem iman, hem de ibâdete ilişkin maddeler var. Ölçek ayrıca bazı tutum sorularını da içeriyor. Haritada görüldüğü gibi, toplam dindarlık olarak bakıldığında, Batı'dan Doğu'ya doğru belirgin ve muntazam bir artış var.

03.10.2012

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

SİYASAL İDEOLOJİ:

SOL-SAĞ YELPAZESİ

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Sol

Sağ

03.10.2012

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESME

CETVEL ORTALAMALARINA GÖRE: TÜRKİYE, 47 AVRUPA ÜLKESİ İÇİNDE EN SAĞDA

Türkiye 2011 ortalama puanı 6.4.

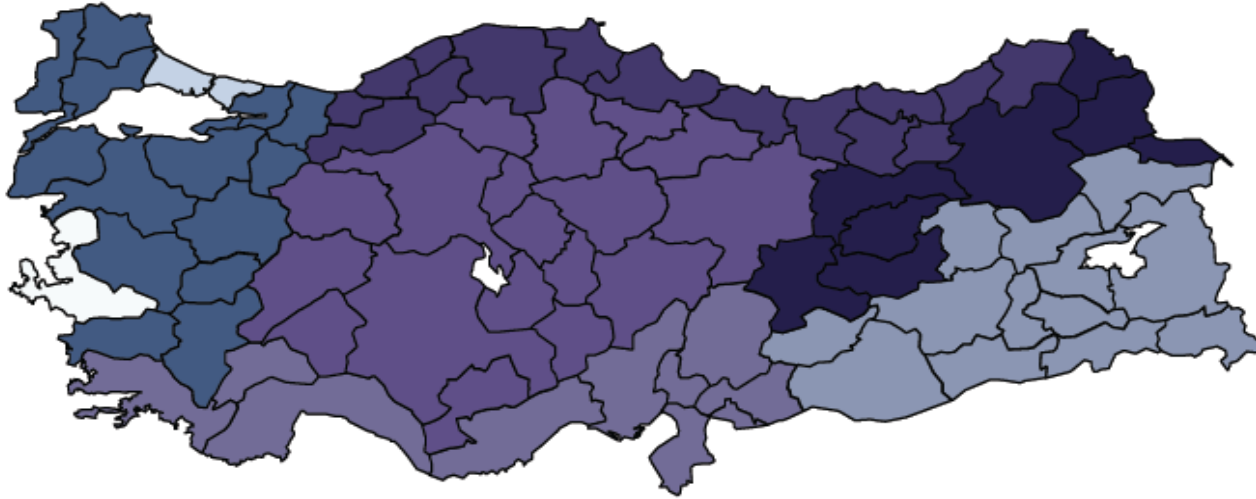
47 Avrupa ülkesi içinde en sağda olan Gürcistan'ın puanı 6.3

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

SOL-SAĞ CETVELİNDEKİ ORTALAMA PUANLAR

Tanımladığımız iki kent ve altı coğrafi bölge içinde, sol ideolojiye en yakın duran yer İzmir. Doğu Anadolu ise diğer uça, yani sağa en yakın noktada yer alıyor. İzmir ile Doğu Anadolu arasındaki ideolojik fark ise önemli boyutlarda. Sola yakınlıkta İzmir'i İstanbul, Güneydoğu Anadolu ve Batı Anadolu izliyor.

KİMLİK, AİDİYET, MİLLİYETÇİLİK

- *Türk ve Müslüman kimliklerinin önceliği sorulduğunda, üçte iki çoğunluk Müslüman kimliğine öncelik veriyor. 1990'dan bu yana oran pek değişmiyor.
- *Toplumun dörtte üçü Türk olmaktan “*son derece gururlu*”. Ancak bu oran bölgelere göre değişiyor.

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

TÜRK OLMAKTAN SON DERECE GURUR DUYANLAR

Millî duyguların yoğunluğunun ve milliyetçiliğin bir göstergesi olarak sorulan "Türk olmaktan ne kadar gurur duyarsınız?" sorusuna verilen cevaplardan, halkın büyük kesiminin Türklüğünden son derece gurur duyduğunu görüyoruz. Orta Anadolu ve Karadeniz'de, her on kişiden neredeyse dokuzu soruya bu cevabı veriyor. Öte yandan, Güneydoğu Anadolu'da bu oran hem göreceli olarak, hem de mutlak olarak çok düşük.

03.10.2012

KADIN-ERKEK İLİŞKİLERİ

Değerler Açısından,

TÜRK TOPLUMUNU AVRUPA
TOPLUMLARINDAN AYIRAN EN
ÖNEMLİ ÖZELLİKLERDEN BİRİ:

**KADIN-ERKEK EŞİTSİZLİĞİ ve KADINA
BİÇİLEN TOPLUMSAL ROL**

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMEK

INGLEHART VE NORRIS'İN
CİNSİYET EŞİTLİĞİ ÖLÇEĞİNDE,
TÜRKİYE
60 ÜLKE ARASINDA 48inci SIRADA

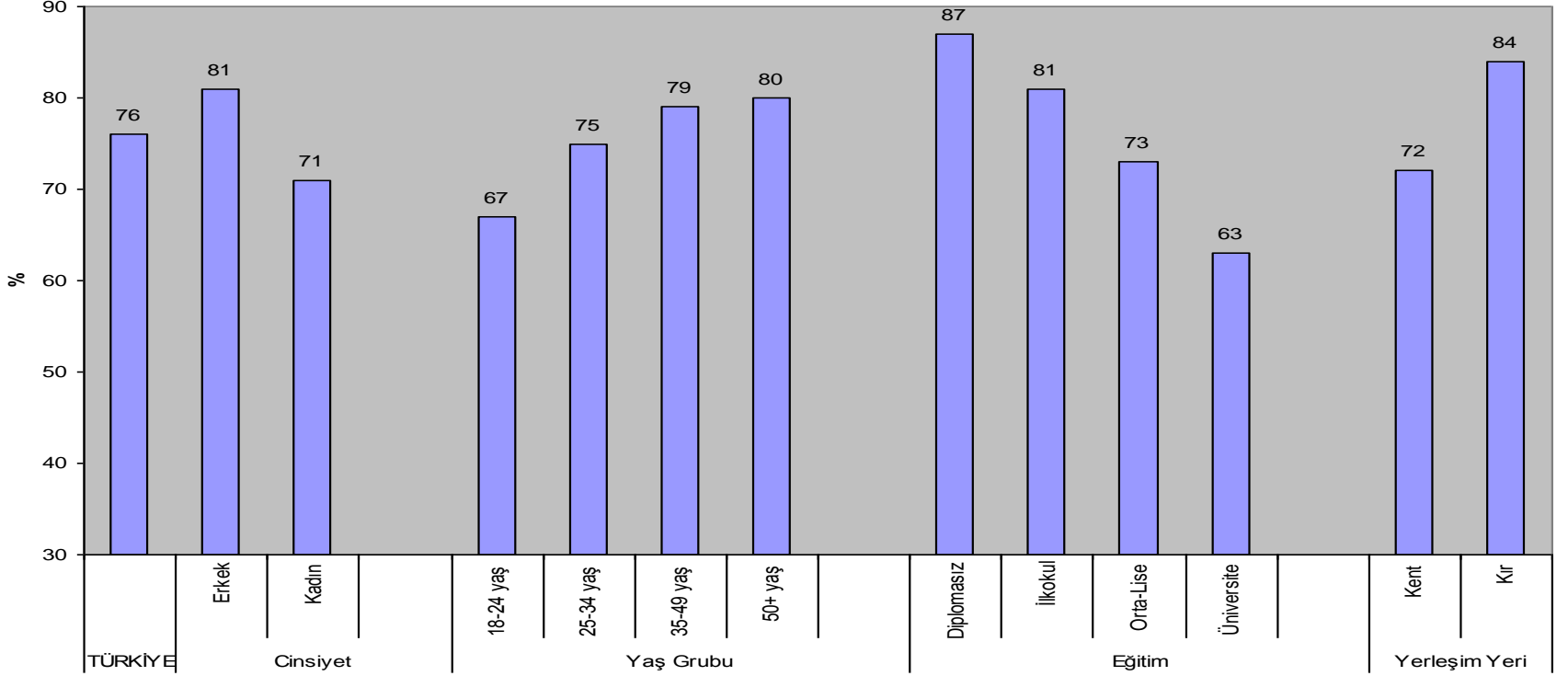
03.10.2012

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESME

"Ailenin Reisi Erkek Olmalıdır" İfadesine Katılanlar

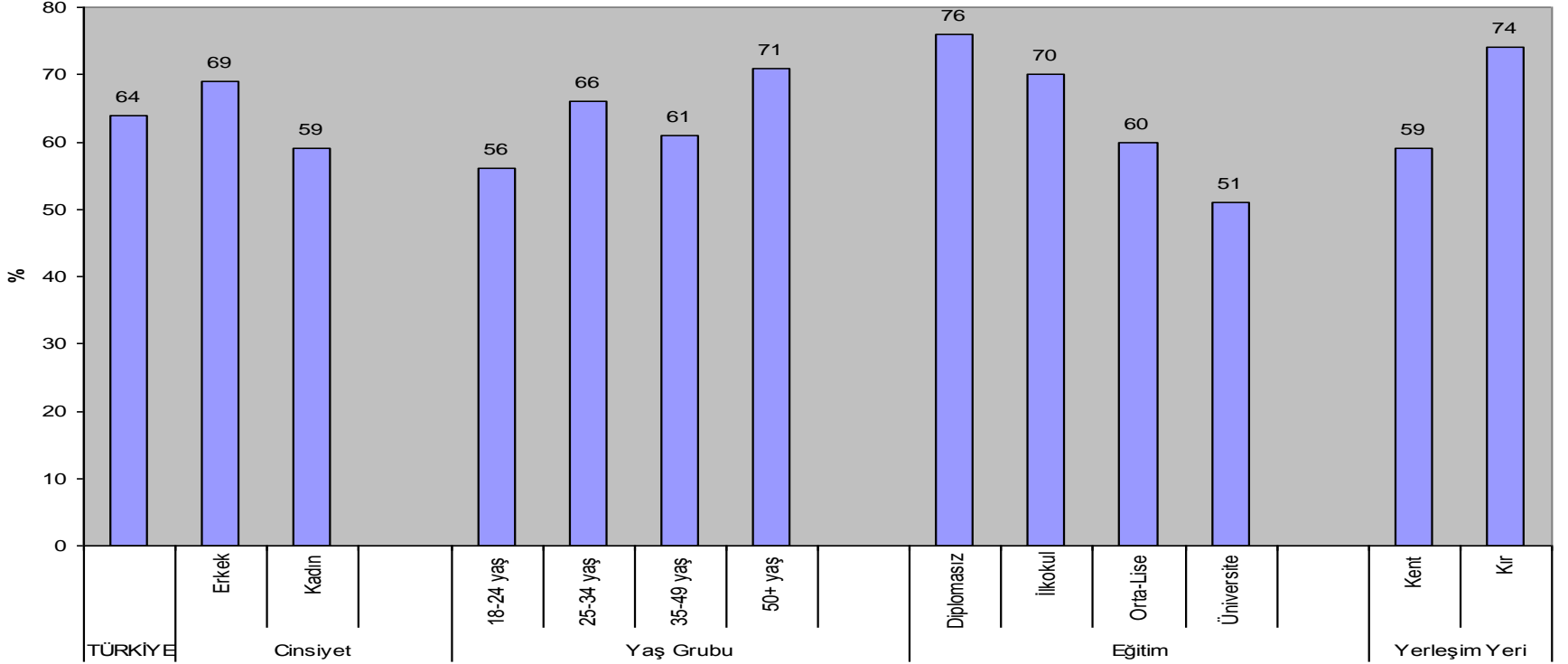

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

"Kadın Her Zaman Kocasına İtaat Etmeli" Görüşüne Katılanlar

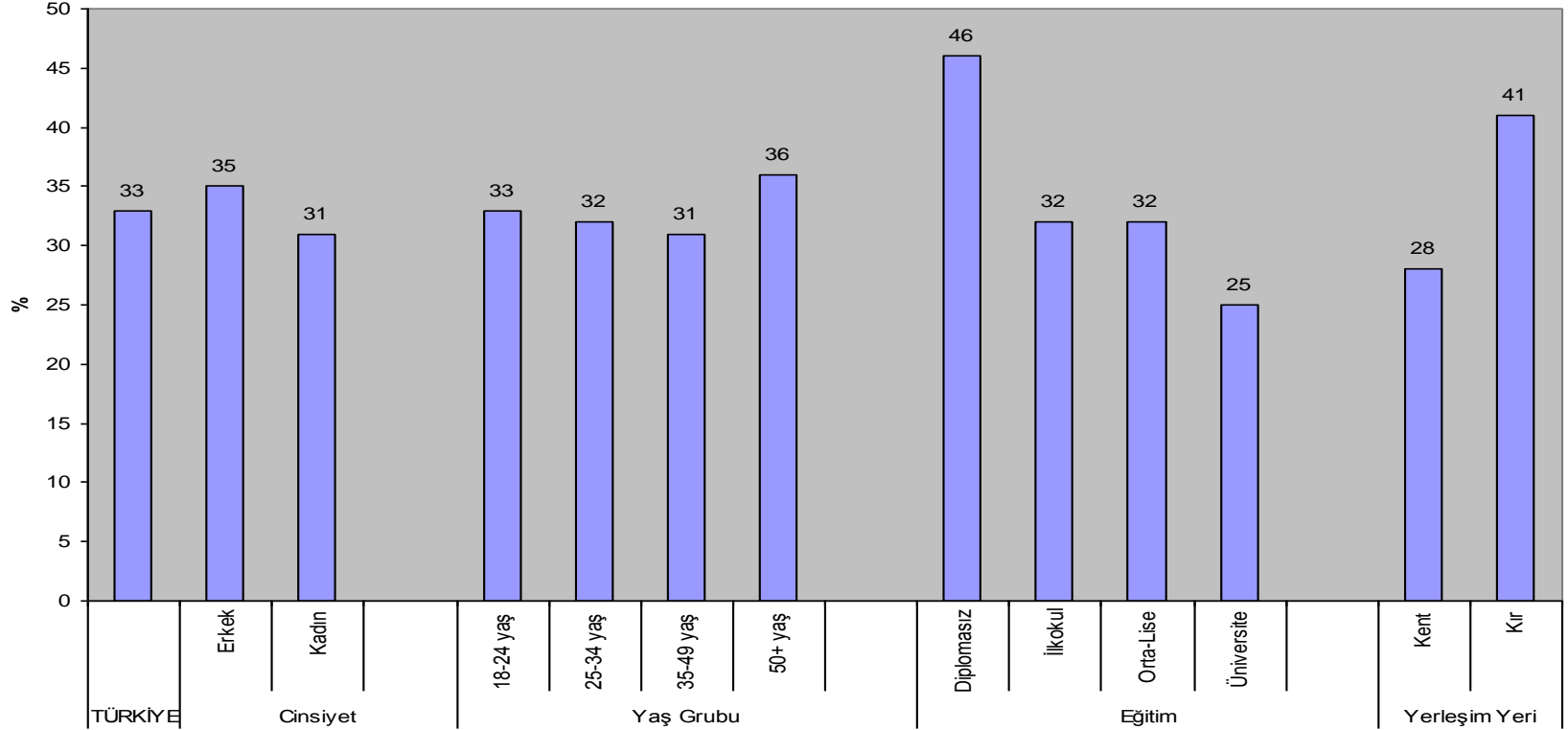

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

"Üniversite Eğitimi Kız Çocuklardan Çok Erkek Çocuklar İçin Önemlidir" Görüşüne Katılanlar

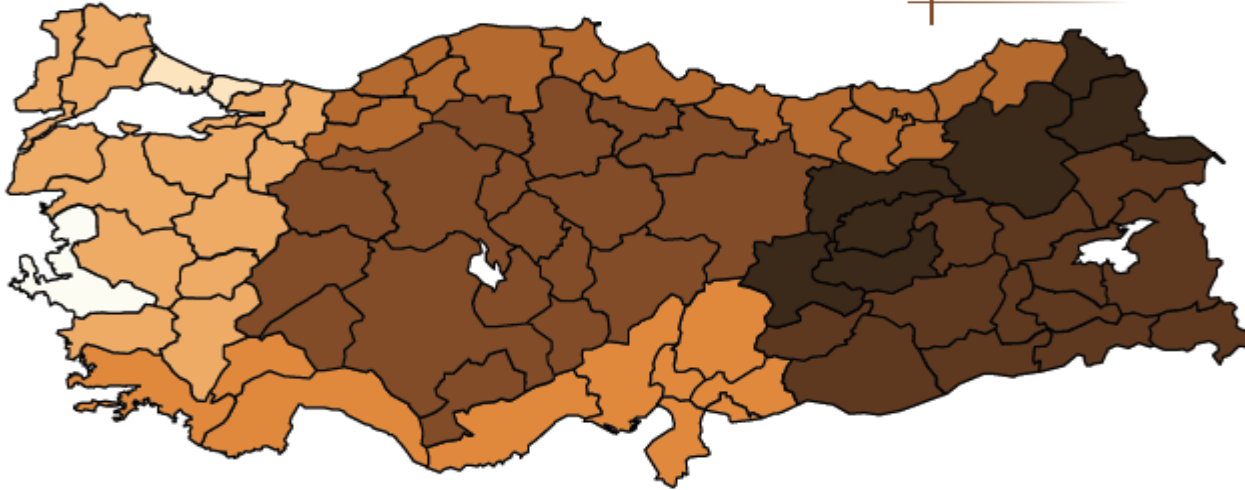

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

KADININ HER ZAMAN KOCASINA İTAAT ETMESİ ve ONUN SÖZÜNDEN ÇIKMAMASI GEREKTİĞİ GÖRÜŞÜNDE OLAN *KADINLARIN* ORANI

Bu haritada sadece kadınların görüşleri yer alıyor. Kadının kocasına itaati sorusunda da İzmir bir uçta, Doğu Anadolu ise diğer uçta yer alıyor. İzmir'i İstanbul, Batı Anadolu ve Akdeniz izliyor. Doğu Anadolu kadınların neredeyse dörtte üçü, kadının her zaman kocasına itaat etmesi, onun sözünden çıkmaması gerektiği görüşünde.

%71 %68 %66 %65 %64 %54 %46 %40

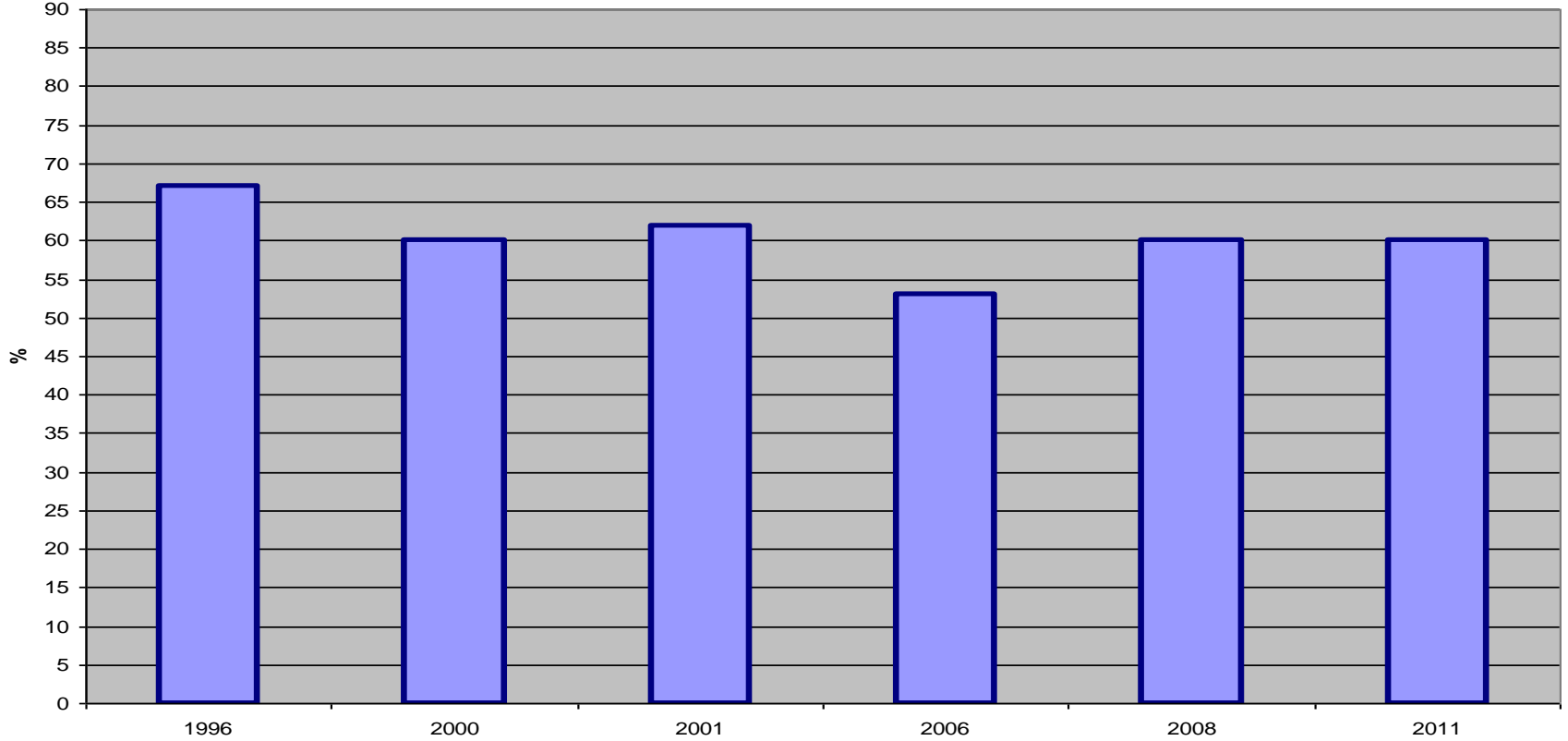
03.10.2012

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

İşsizlik Sorunu Varsa İşe Almada Erkeklerle Öncelik Verilmesi Gerektiğini Düşünenler, 1996-2011

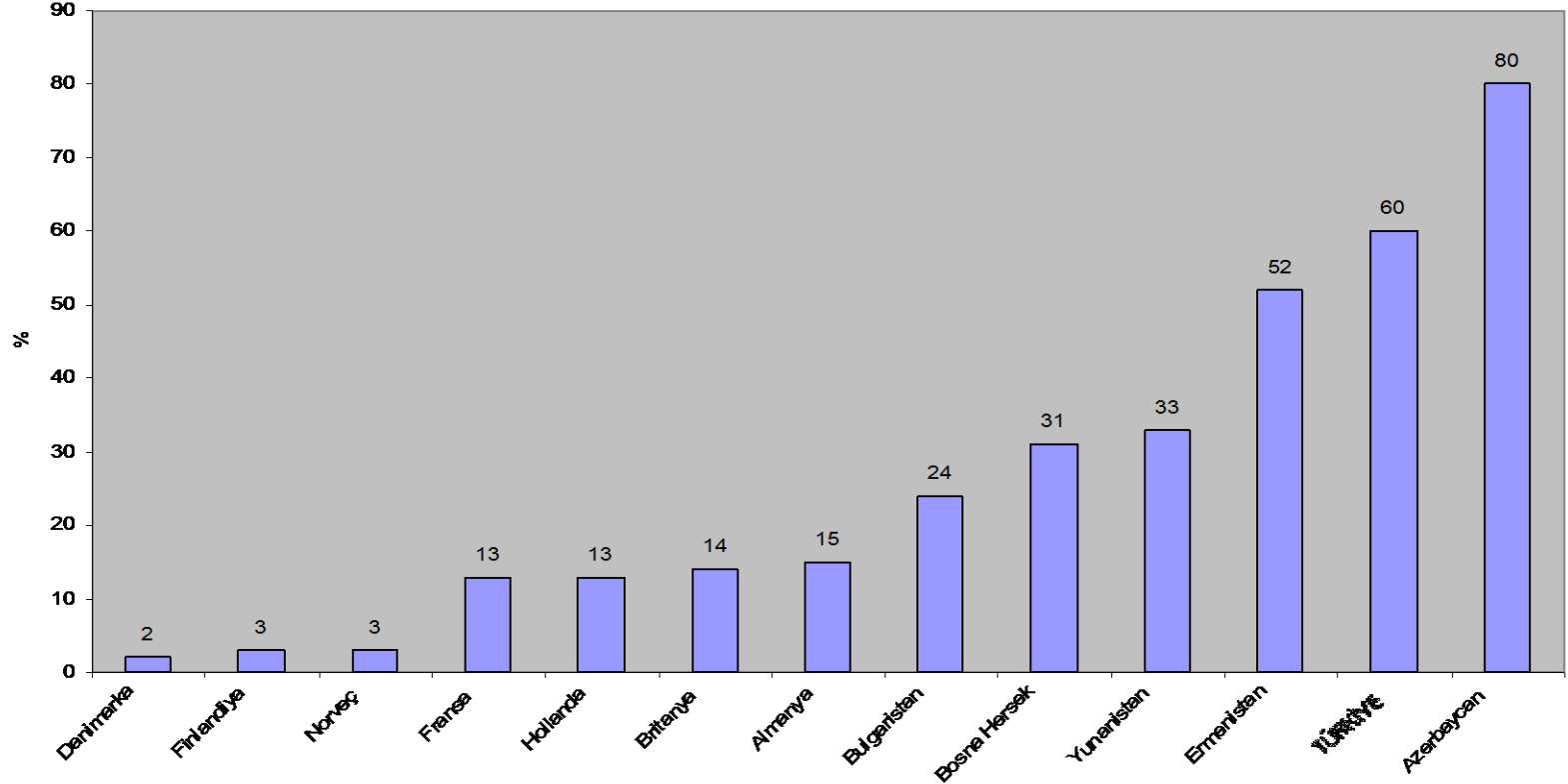
03.10.2012

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

Ülkede İşsizlik Varsa Erkeğe Öncelik Vermeyi Onaylayanların Oranı

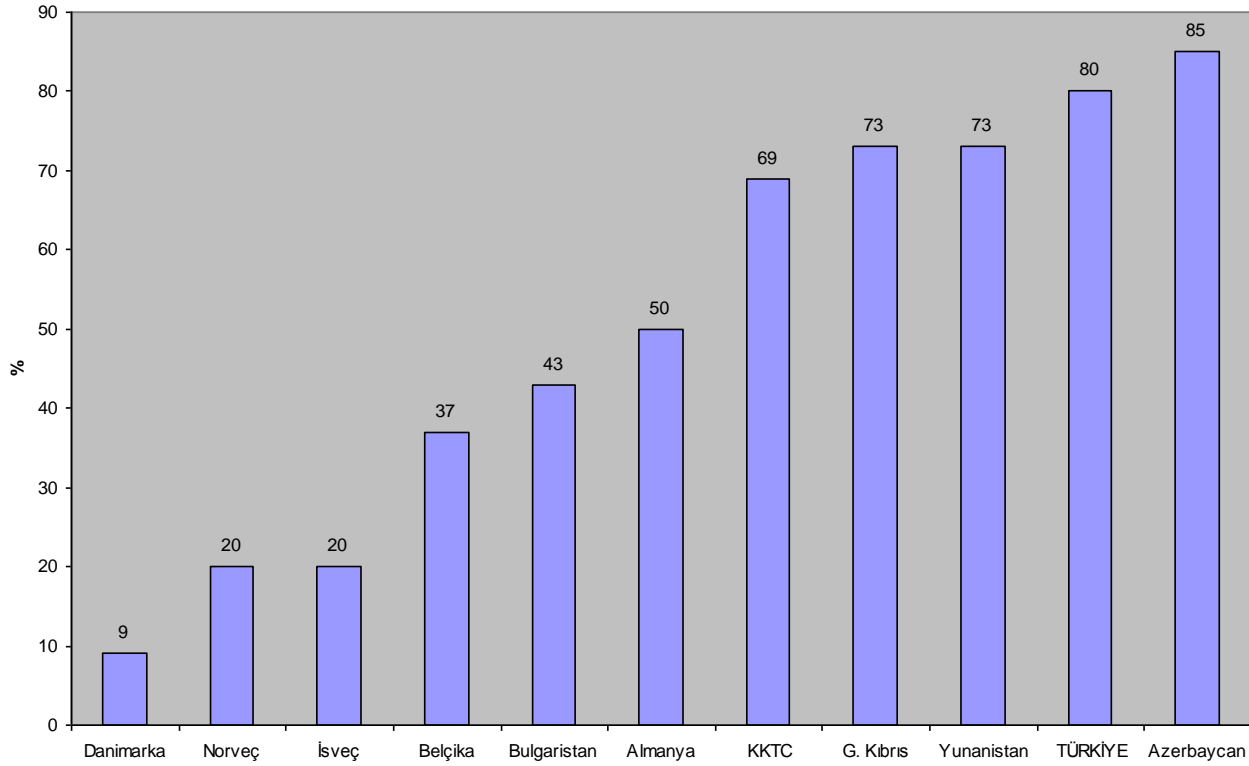

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

"Henüz İlkokula Gitmeyen Bir Çocuk, Annesi Çalışırsa Bundan Zarar Görür" İfadesini Onaylayanlar

03.10.2012

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

“ERKEKLER KADINLARDAN DAHA İYİ SİYASETÇİ OLUR” GÖRÜŞÜNE KATILANLAR:

1996	%66
2000	%62
2006	%62
2011	%71

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

“Hâli vakti yerinde her bekâr erkeğin,
mutlaka [karısı olacak] bir eşe ihtiyacının
bulunduğu, evrensel kabul görmüş bir
gerçektir.”

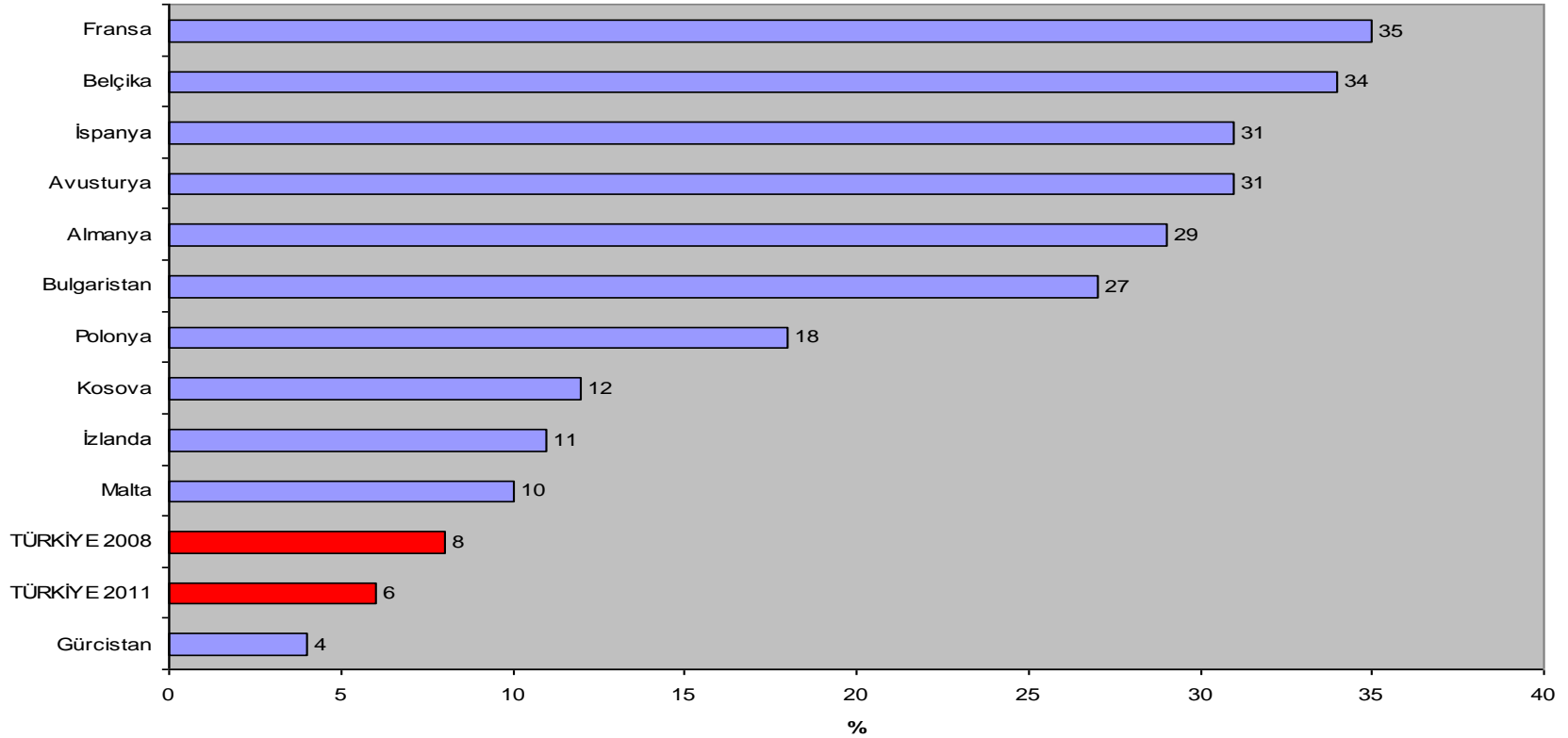
Jane Austin, *Pride and Prejudice*

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

"Evlilik Modası Geçmiş Bir Kurumdur" Görüşüne Katılanlar

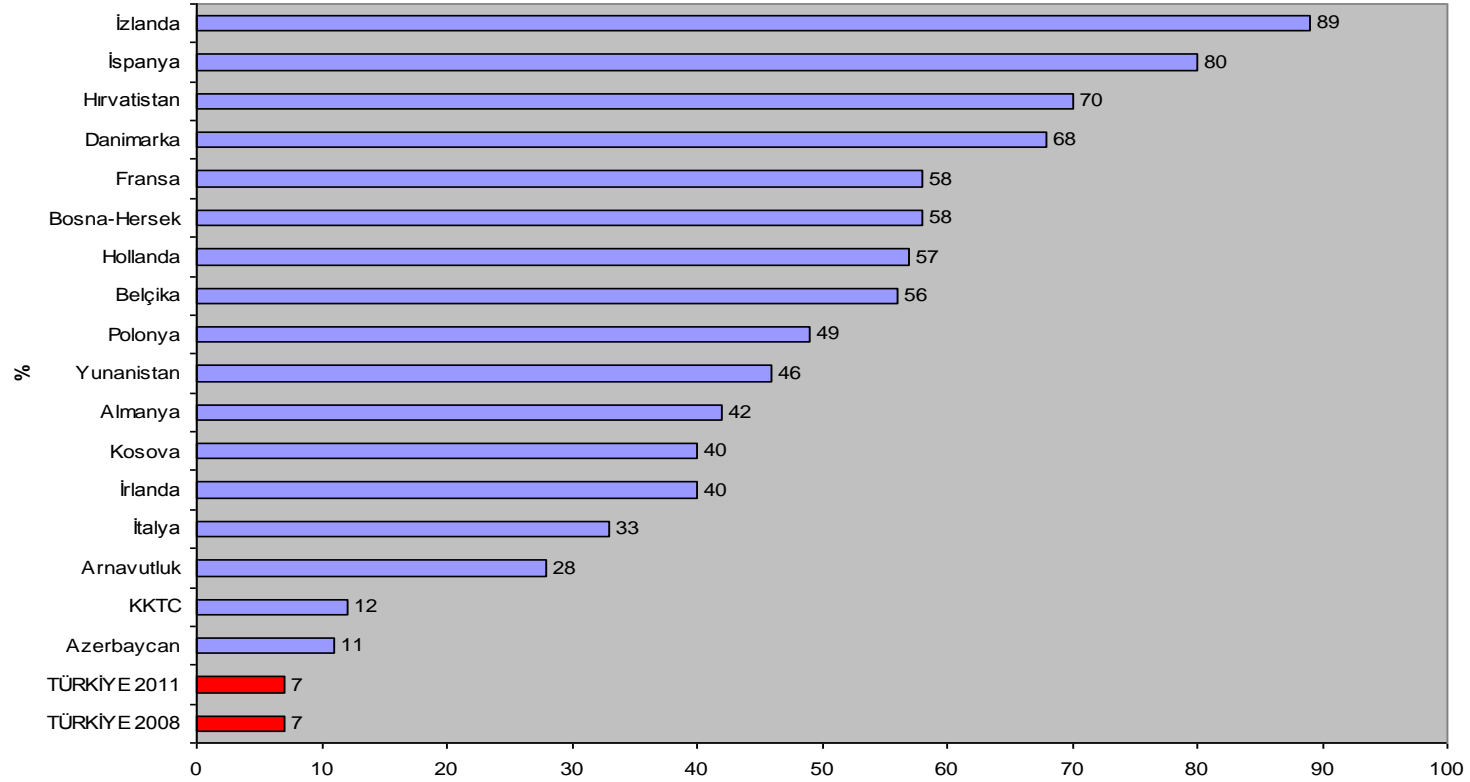
03.10.2012

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

Bir Erkekle Sürekli Bir Hayatı Olmayan Kadının Çocuk Yapmasını Onaylayanların Oranı

03.10.2012

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

1990-2011/12

NELER DEĞİŞTİ?

NELER AYNI KALDI?

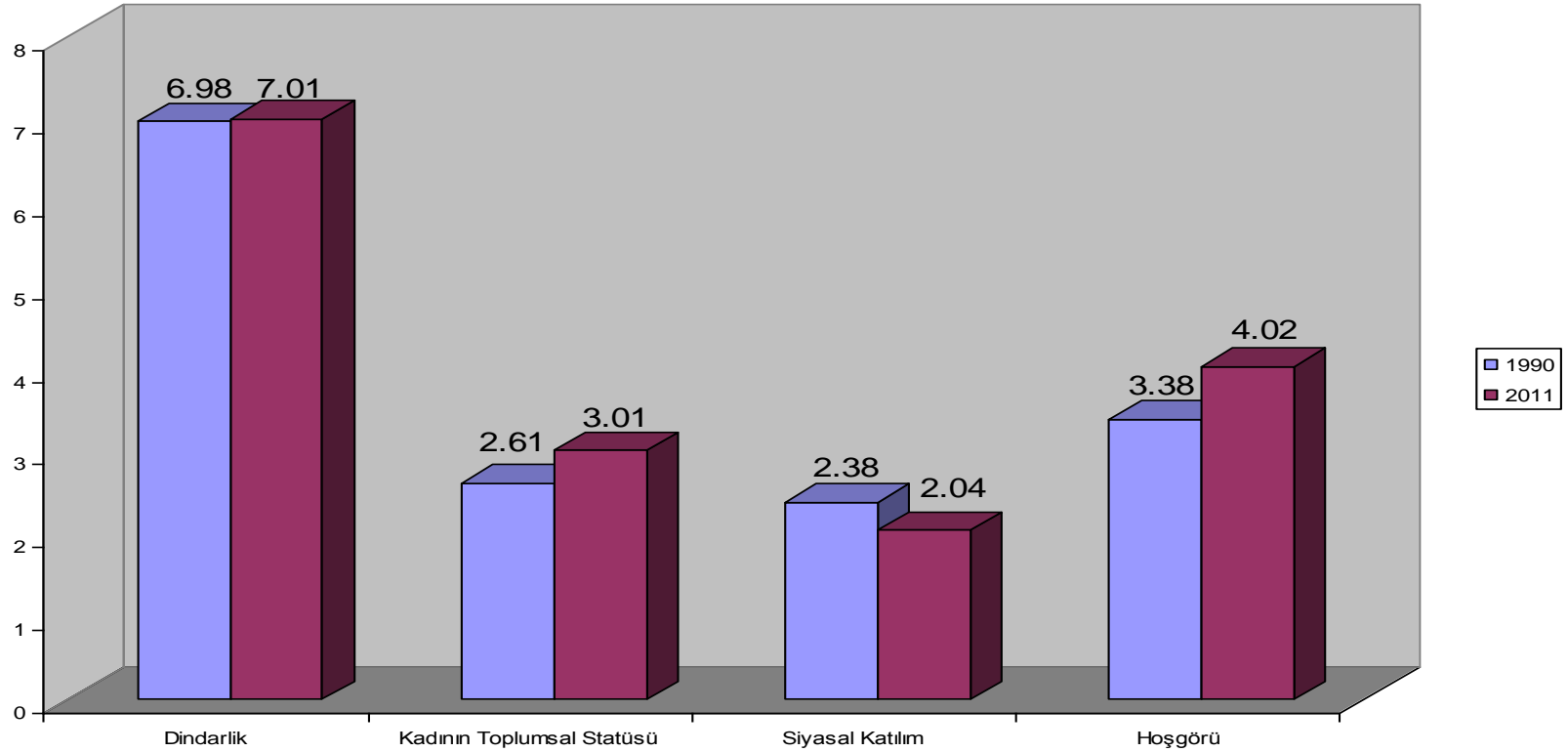
03.10.2012

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

1990-2011/12 Karşılaştırması (0-10 puan arası ölçekler)

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

ve muhafazakârlık...

Türkiye muhafazakârlaştı mı?

03.10.2012

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

Muhafazakârlik Ölçeği'nin boyutları:

1. Din (4 soru)
2. Kadın hakları (4 soru)
3. Aile (3 soru)
4. Siyasal ideoloji (1 soru)
5. Milliyetçilik (2 soru)
6. Cinsel özgürlük (2 soru)
7. Otoriter eğilim (1 soru)
8. Kadercilik/özgür irade (1 soru)

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

Muhafazakârlık Ölçeği:

100 üzerinden Türkiye ortalamaları

1990 60.34

2001 64.80

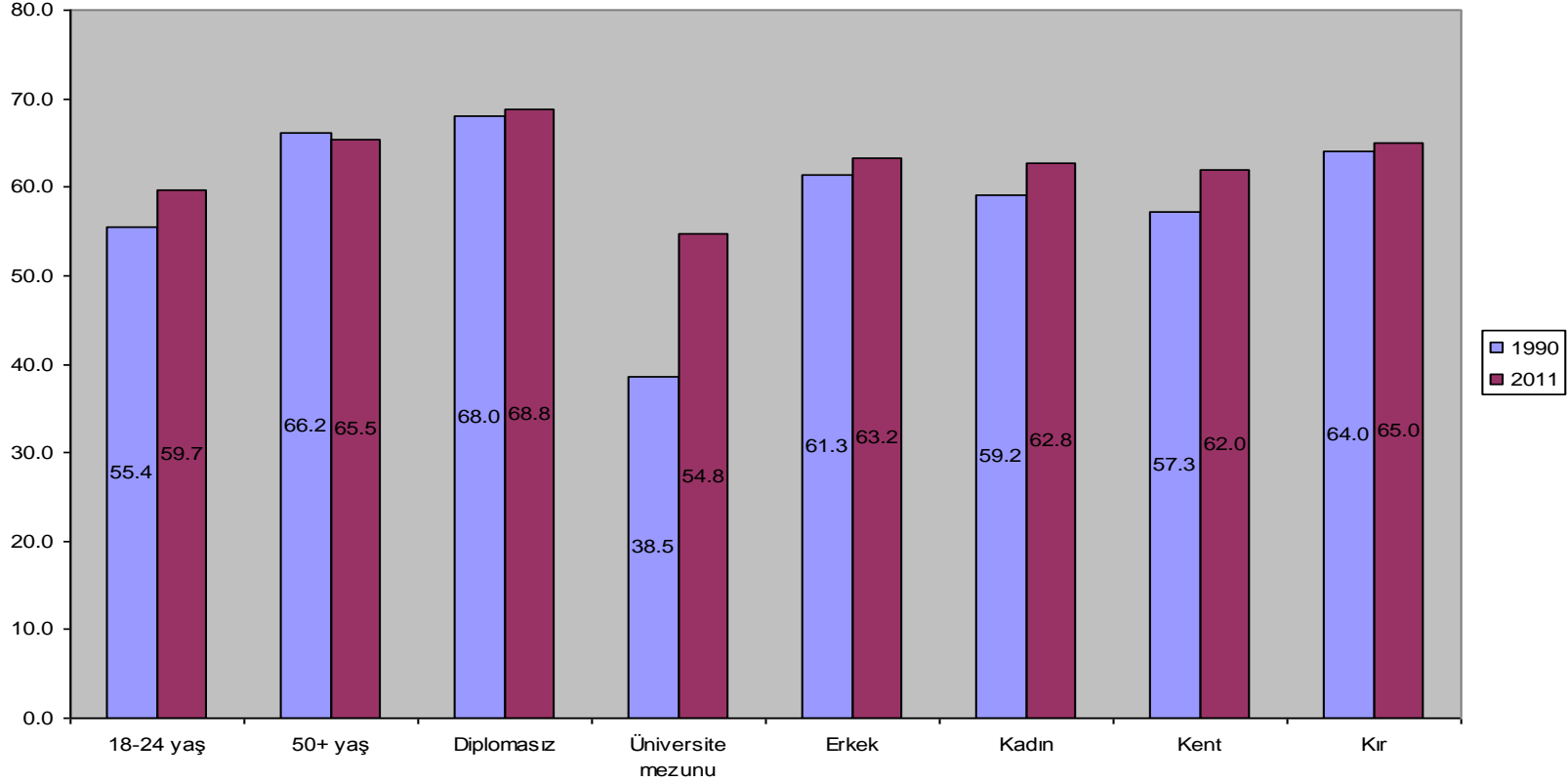
2011 63.00

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

Demografik Değişkenlere Göre Muhafazakârlık Ölçeği Ortalamaları: 1990 ve 2011

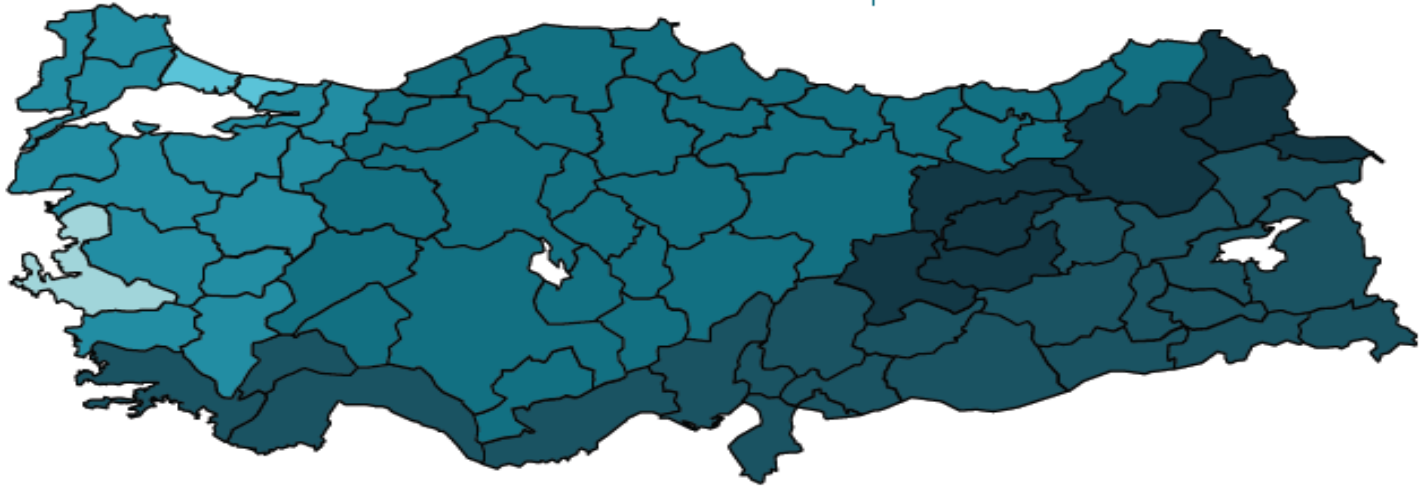

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

18 MADDELİK MUHAFAZAKÂRLIK ÖLÇEĞİ PUANLARI

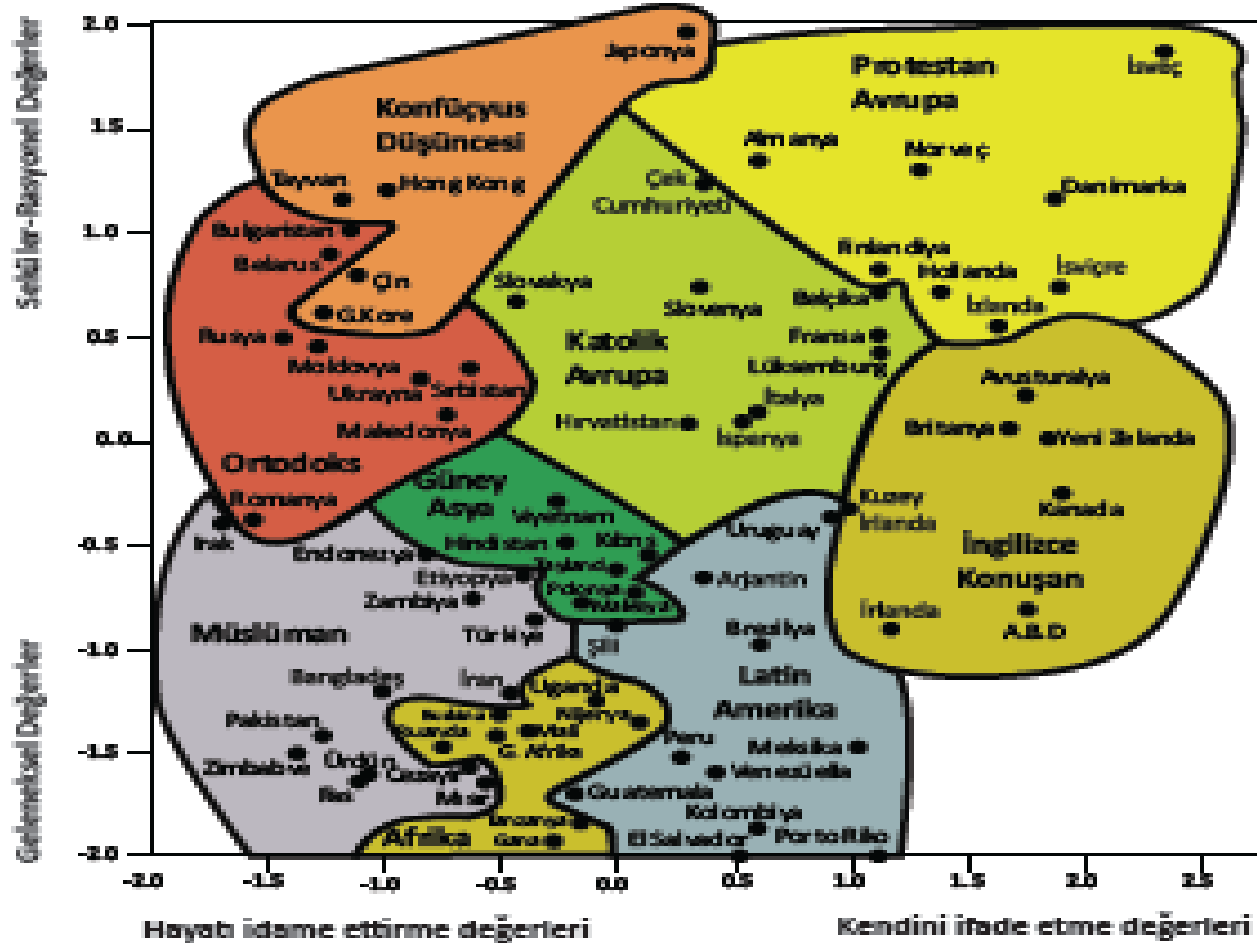
Yüksek puanlar, daha yüksek muhafazakârlık düzeylerini gösteriyor. Örneğin İzmir'in puanı 52 iken, en muhafazakâr bölge olarak gözüken Doğu Anadolu'nun ortalama puanı 71. Arada neredeyse 20 puana varan bir fark görülüyor. Muhafazakârlık ölçeğimizin farklı alanlarda 18 sorudan oluştuğu dikkate alınırsa, İzmir'in yaşamı bakışının Doğu Anadolu'dan ciddi boyutlarda farklılaştığı anlaşılıyor.

71 67 65 60 59 52

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

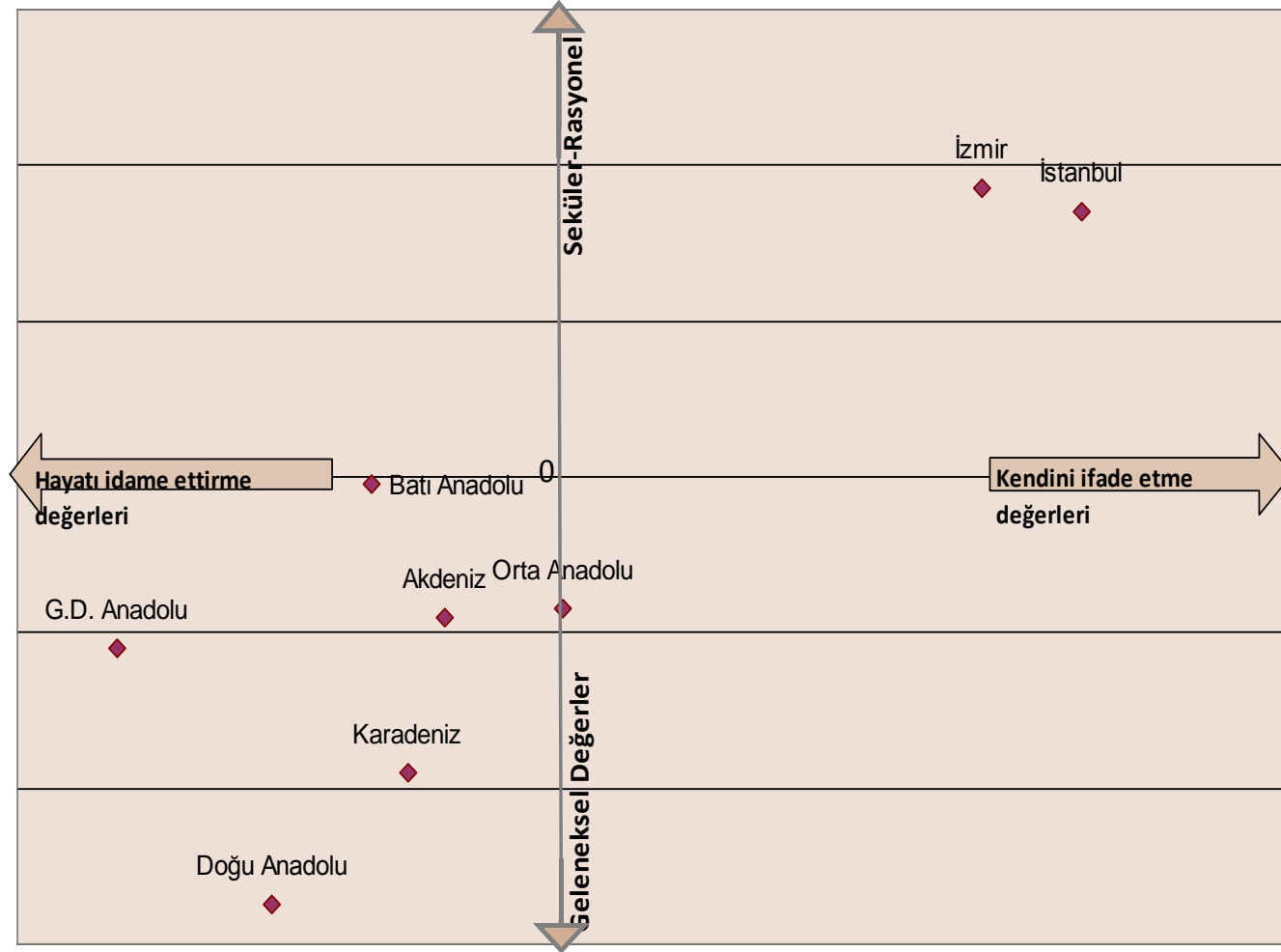
YILMAZ ESMER

03.10.2012

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

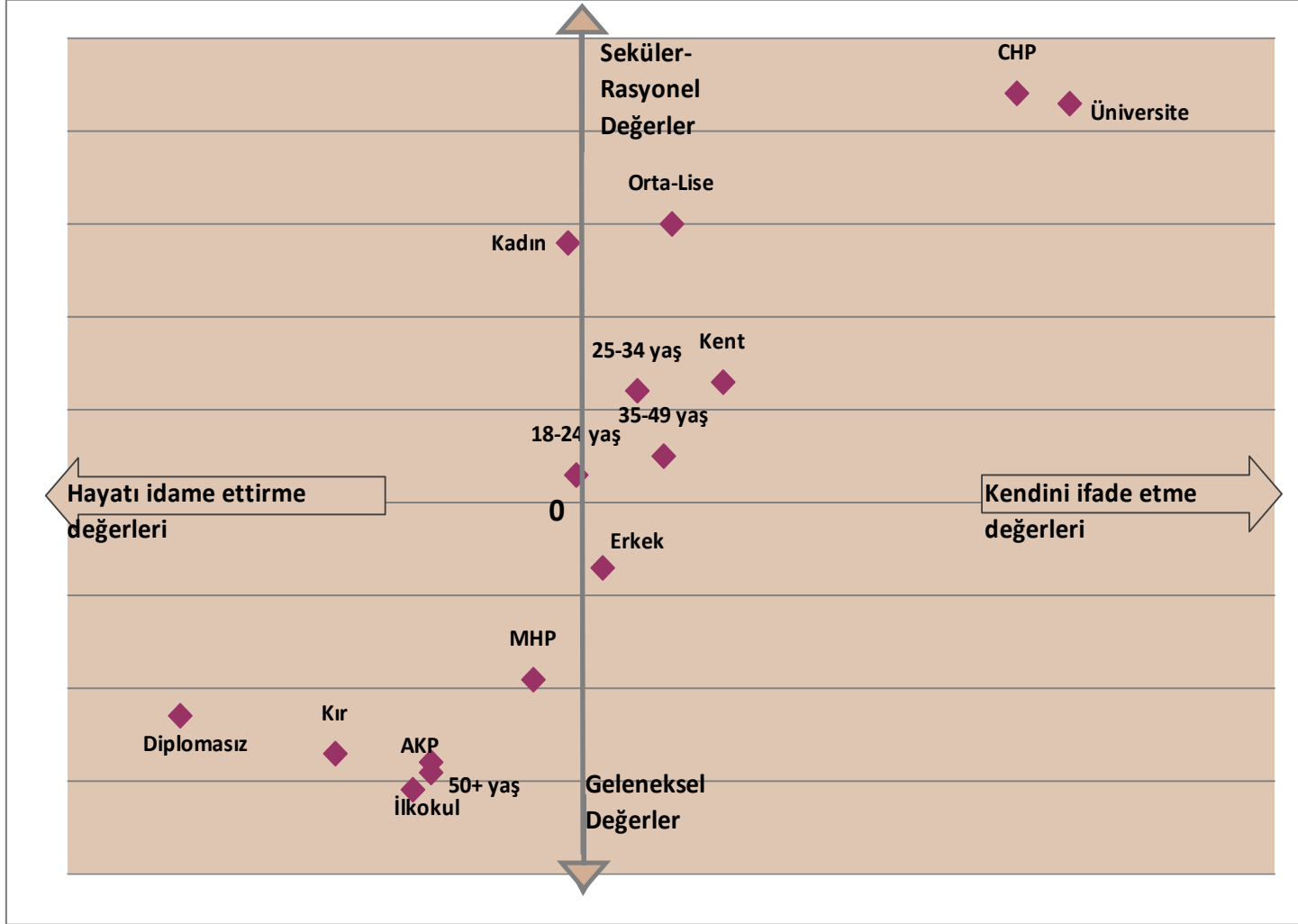
YILMAZ ESMER

03.10.2012

TÜRKİYE DEĞERLER ATLASI 2012

YILMAZ ESMER

03.10.2012

BAU
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ